

VOJENSKÉ ROZHLEDY

Major francouzského generálního štábu GASTON ROTON:

Francouzský a německý operační plán r. 1914.)*

Část druhá.

Německý plán z roku 1914.

Německý operační plán z roku 1914 má dnes více zlehčovatelů než obhájců. Není se tomu co diviti: jest to osud, jež historie připravuje všem válečným plánům, které se ztroskotaly.

Opouštějíc pole ryze vojenské, zvrátila se často polemika, kterou tento plán vyvolal, v diskuse politické. Pokrokovým politickým stranám, vzniklým z německé revoluce, poskytl výtečné příležitosti k útoku na pruského militaristického ducha, první to — podle jejich názoru — příčinu nynějšího neštěstí jejich vlasti. Aby upokojili masy, které — jako bývá po všech katastrofách národních — volaly po odpovědných vinnících, neváhali tito noví političtí mužové obětovati největší jména německé armády pomstychtivosti širokých vrstev. Tak právě byl také generál von Schlieffen, jenž od roku 1891 do roku 1906 řídil veliký generální štáb, vyličen protivníky vojenské strany jako neblahý inspirátor nešťastného plánu z r. 1914.

Po tomto obvinění povstalo množství bývalých „generálstäblerů“, aby hájili památky uctívaného mistra, jenž po dlouhá léta ztělesňoval německou vojenskou doktrinu. Pro ně zůstává Schlieffen vůdcem, který viděl daleko a správně a kterému historie přizná velkou vojenskou hodnotu. Zůstávajíce věrni tradici „Kriegsakademie“ a uctívající veřejně slavné vůdce, kteří vytvořili věhlas této školy, pokládají se za obhájce dobré pře.

Jejich obdiv pro Schlieffena má ostatně v zápětí trapnou povinnost. Uvidíme, že musí proti své vůli, chtějí-li zjasnit památku toho, jež ctí nade všechny, obviniti jímého respektovaného vůdce, dědice velkého jména, jenž nesl v r. 1914 všechnu tíhu odpovědnosti: von Moltke.

A tak jsou právě obě tato jména, von Schlieffen a von Moltke sdružena v problému odpovědnosti za první fáse válce; proto také všichni němečtí vojenští kritikové musí konfrontovati dílo obou těchto vojevůdců. Činí to vždy — což jest přirozené — s netajenou starostlivostí, aby zachránili slávu toho, jenž jest jejich ideálem, slávu von Schlieffena, a aby zároveň nepoškodili příliš památku toho, jenž přese vše vynucuje si úcty, památky von Moltkeovy.

Nejsouce nuceni k tolika výhradám, budeme analysovatí vojenské studie, vydané v Německu o tomto předmětu, a vynasnažíme se

*) Psáno francouzsky pro „Vojenské Rozhledy“; viz roč. III. str. 1.

vyjmouti z nich úplně nestranně několik částíček pravdy, jež jsou s to, aby objasnily problém, který je předmětem této studie.

V údčímýšlenka plánu.

Máme ji hledati v plánu pořízeném von Schlieffenem po r. 1905, či v plánu, jenž spatřil světlo světa ve velkém generálním štábu o několik let později řízením von Moltkeovým?

Respektoval Moltke, nastupuje po Schlieffenovi, koncepci svého předchůdce? Pouze srovnávajíce oba dva plány budeme si moci o tom utvořiti mínění.

Vyšetřme především a vylučme z další úvahy podklad společný oběma plánům, jímž jest válka na dvě fronty, kterou Německo mělo připravit. Bylo zřejmé, že konfliktem mezi Francií a Německem vznikne osudově evropský požár. Na frontě východní musili Němci očekávati zápas s Rusy, na frontě západní s Francouzi, po případě s Belgičany a Angličany. V takové situaci vnucuje se napoleonský manévra vnitřní linii. Postup, jež třeba zachovávat, jest klasický. Zatím co nepřítel méně nebezpečný jest poután silami pokud lze malými, útočí se na protivníka hlavního vší silou. Šlo tudíž Německu o to, aby vyřadilo ze zápasu především armádu francouzskou, aby potom mohlo rozhodnouti o osudu armády ruské. — Bylo třeba rozhodnouti — a to rozhodnouti rychle — na frontě západní a omeziti se prozatím na úspornou obranu na frontě východní.

Od r. 1900 není již o této koncepci v německém velkém generálním štábu sporu. Schlieffen i Moltke shodují se v této věci — a pouze ve formě, jež by měla býti dána válce na frontě francouzské, jak uvidíme, se oba dosti zřetelně liší.

Jaké zásady kvetly v německých vojenských kruzích kolem roku 1905, data to posledního válečného plánu, vypracovaného Schlieffenem?

Tradice, která v Německu jest pevně zakořeněna, zanechávala vždy v mozku německých generálů hluboké stopy dvojího oblíbeného bitevního schematu:*)

Cannae — antická bitva rozhodujícího rázu.

Leuthen — klasická bitva Bedřicha Velikého.

Cannae tot frontální útok omezenými silami a dvojí obchvácení nepřítele silnými, křídelnými zálohami:

Leuthen — tot usilovný útok na jedno nepřátelské křídlo mohutnou údernou masou, při čemž ostatní fronta chová se pasivně, nebo se omezuje na obranu:

CANNAE.

Obr. 1.

LEUTHEN.

Obr. 2.

*) Předmět studie generála Camona „Genese německého plánu“ v „Revue Militaire Française“.

Z pouhého prozkoumání těchto dvou vzorců lze vyvoditi první závěr: podstatnou charakteristikou německých pohybů jest snaha obchvátiti.

Leuthen i Cannae, toť věru obchvat jednoduchý nebo dvojitý, a pohyb obchvácovací byl vždy v Německu oblíben jako univerzální lék.

Ohtějíce studovati obě tato taktická schemata podle moderních válečných konfliktů, přenesme je nyní do oblasti strategie po způsobu německých generálů, kteří přemýšleli o poučeních z vojenské historie.

Cannae ve strategii značí rozvinouti armády mající protáhlou frontu, na níž bylo úmyslně svrchovaně spojeno silami, aby bylo lze vytvořiti mohutné zálohy na křídlech.

Z takového rozvinutí již od samého počátku, s mocnými zálohami, umístěnými systematicky za oběma křídly, vyplývá vlastně pouze jediný pohyb: obklíčiti, sevřiti protivníkovy armády do skřípce.

To jest operace určená předem, to jsou pohyby konstruované.

Zůstane-li nepřítel netečný a nečinný, pak — nelze toho popříti — bude úspěch dokonalý, „Vernichtungsschlacht“, nejvyšší sen německé strategie. Je-li však nepřítel činný a dobře informován, bude moci některými protipohyby překaziti brutální kombinaci, již mu chtěl vnutiti útočník. Bude moci vyhnouti se sevření (Charleroi! — v srpnu 1914), nechati rameno skřípce sevřít se do prázdna (von Kluck na Marň! v září 1914) a chopiti se mnohonásobné příležitosti, aby uplatnil svou vlastní vůli.

Leuthen znamená ve strategii rozvinouti armády tak, že těžisko jest zřejmě na jednom křídle.

Zpředu, čelmo, mají armády nesnadný úkol, snažice se nepřítele klamati a poutati jej. Na křídle jsou umístěny mocné jiné armády tak, aby mohly velkým množstvím udeřiti do nepřátelského boku. I tu jde tudíž o manévry předem konstruovaný a úplně připravený vhodným rozčleněním již od počátku. A přece bylo by záhodno se připraviti, že také protivník projeví svoji vůli, a že si nedá vnutiti prostě vůli nepřítelovu. Není-liž takovým příkladem armáda rakouská u Kolína (1757), octnuvší se před podobnou hrozbou Bedřicha II., která se stala příliš klasickou?

Nuže — taktický protipohyb Daunův u Kolína může býti opakován kýmkoli ve strategii. Chytrý protivník nedá se lehkovážně klamati jednoduchou clonou před svou frontou. Maje volnost pohybu, přemístí včas svoje síly k ohroženému křídlu. Potom ocitají se oba protivníci tváří v tvář v rovném zápase, a z bitvy, která měla překvapiti, stává se bitva normální, taková, jakou na př. nabídl generál Joffe Němcům mezi Sambrou a Mósou v srpnu 1914. (Viz první část této studie — plán francouzský.)

Podle předcházející jednoduché úvahy můžeme změřiti propast, která dělí zásady francouzské od zásad německých.

Pro maršála Joffrea znamená plán — jak jsme řekli — „ideu, kterou má v hlavě“, „záměr“ manévru, jenž se může přesně formulovati teprve za prvních válečných událostí, když byl intervenoval důležitý činitel v tomto problému, totiž nepřítel. Toto pojetí — uvědoměme si to dobře — není naprosto projevem vůle, která snad

v á h á. Vůle francouzského vojévůdce j e d n a t i — třeba jest nejpevnější — není nikdy tak slepá, aby popírala vůli protivníkovu.

Pro německého stratega však jest plán něco více než i d e a, více než z á m ě r, schopný vývoje; jemu jest manévrem p ř e d e m u ř e n ý m (Cannae, Leuthen!), plodem vůle, která má přílišnou snahu nedbatí vůle protivníkovy.

„Z a m ý š l í m . . .“ praví francouzský generál, oznamuje-li svoji myšlenku manévru svým podřízeným.

„C h c í . . .“, řekne všeobecně generál německý v téže situaci.

Zajisté, ve válce jest třeba c h t ě t i, avšak jen potud, pokud to bez naší škody dovoluje vůle protivníkovu. Jinak jest vůle synonymem u m í n ě n o s t i a slepé tvrdohlavosti. Bitva bude vždy z á p a s e m **d v o u** vůlí, a rozumování celého světa nezmění ničeho na této skutečnosti.

Předcházející rozbor — nechtěje nikterak odbočovati od tematu — objasní zcela zvláštním světlem koncepce, které jsou podkladem válečných plánů Schlieffenova a Moltkeova.

Autor kritické studie „Cannae“, Schlieffen, ocenil několikráte velký význam antické bitvy.

„Nepřátelská f r o n t a“ — píše doslova v „Cannae“ — „není cílem hlavního útoku. Proti ní netřeba soustřediti masy ani umístiti záloh. H l a v n í j e s t v n í k n o u t i v b o k y.“)

A přece poslední plán Schlieffenův — ten, o něž se tuto zajímáme, neřídí se schematem Cannae, nýbrž L e u t h e n u.

To proto, že Schlieffen, duch výjimečně pružný a praktický, dovedl naučení z minulosti přizpůsobiti přítomnosti.

Maje připravití nikoliv v á l k u v š e o b e c n ě, nýbrž u ř ě i t o u válku, k o n f l i k t jednoho vyzbrojeného státu, Německa, proti druhému vyzbrojenému státu, Francii, uvážil veškeré možnosti, kterých poskytoval tento n o v ý problém. Prostudovav m i n u l o s t v „Cannae“, věnuje zvláštní studii p ř í t o m n o s t i (Der Krieg in der Gegenwart), a spojuje s hlubokým smyslem pro „s k u t e č n o s t i“ velmi spolehlivý názor o „m o ž n o s t e c h“, dává základy pro zásady, kterých pak použije ve skutečnosti.

„Aby se dosáhlo rozhodujícího a zničujícího úspěchu“ — končí — „jest třeba útočiti se dvou nebo tří stran současně, totiž proti f r o n t ě a proti j e d n o m u n e b o b ě m a b o k ů m.“

Takový útok lze poměrně snadno vykonati tomu, kdo má početnou převahu.

Avšak za n y n ě j š í c h poměrů (mině tu zřejmě konflikt francouzsko-německý), lze stěží míti takovou převahu. Prostředků pro mocný útok b o č n ý lze získati pouze, zeslabí-li se co nejvíce síly, jichž má býti použito proti nepřátelské frontě.“**)

*) „Die feindliche Front ist nicht das Ziel des hauptsächlichen Angriffs. Nicht gegen sie brauchen die Massen versammelt, die Reserven aufgestellt werden; das wesentliche ist die Flanken einzudrücken“.

**) Um einen entscheidenden und vernichtenden Erfolg zu erzielen, ist ein Angriff von zwei oder drei Seiten, also gegen Front und gegen eine oder beide Flanken, erforderlich. Ein solcher Angriff ist verhältnismäßig leicht für denjenigen auszuführen, der sich im Besitz der größeren Zahl befindet. — Auf eine solche Überlegenheit ist aber unter den gegenwärtigen Verhältnissen schwer zu rechnen. Die für einen starken Flankenangriff erforderlichen Mittel sind nur dadurch zu gewinnen, daß die gegen die feindliche Front zu verwendenden Kräfte möglichst schwach gemacht werden.

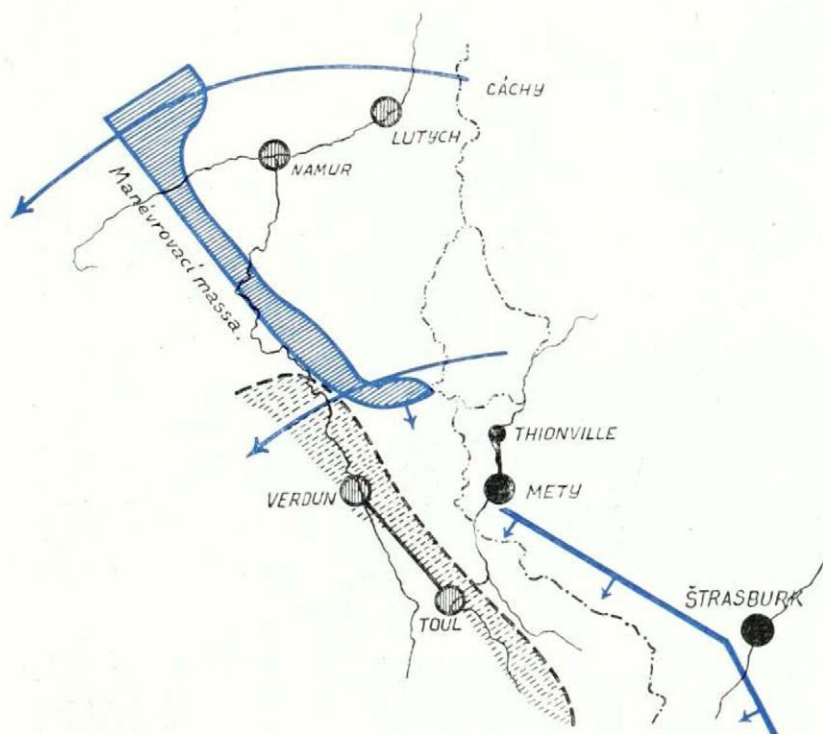
Hle, formulka Schlieffenova:

Ztenčená fronta, svrchovaně zeslabená;

jedno křídlo velmi mohutné (a to pouze jedno křídlo, poněvadž není dostatečného množství, aby byla vytvořena dvě křídla dostatečně silná).

Jest právě formulka Leuthenu, avšak jen proto, že pro formulku Cannae není prostředků.

Používaje jí zvláště pro válku s Francií, rozhoduje se Schlieffen pro tyto dispozice:

Obr. 3.

Proti francouzské opevněné frontě Belfort—Verdun budiž ponechána pouze clona bitevních sil, která, opírajíc se o obranný systém Thionville—Mety—Štrasburk, vynasnaží se upoutati veškeren ofensivní pohyb protivníkův.

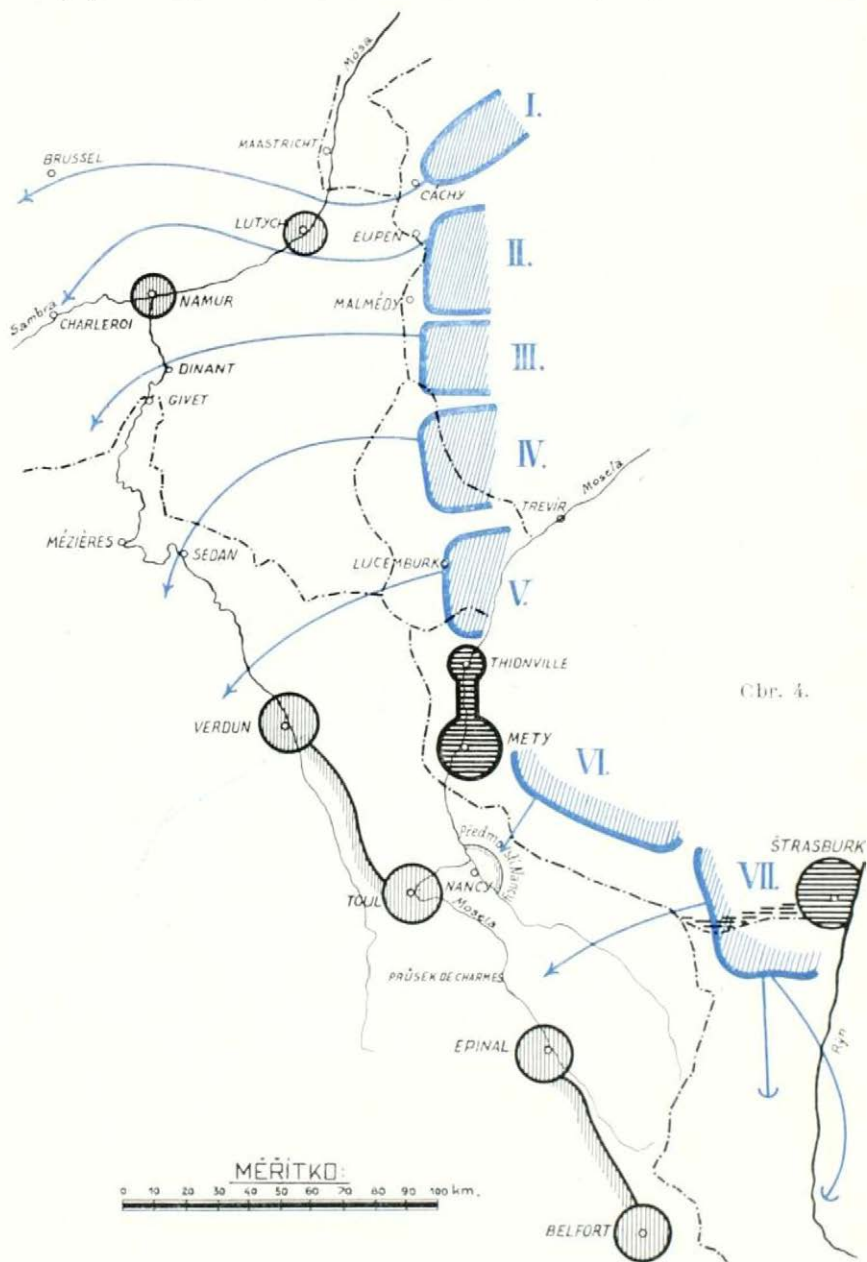
Na pravém křídle budiž soustředěna mohutná pohyblivá masa, která, vyrazíc z fronty Mety—Cáchy a otáčejíc se kolem svého levého křídla, vykoná rozsáhlý obchvatný pohyb směrem jihozápadním.

Myšlenka pohybu: obchvátiti masivním útokem levé francouzské křídlo, rozložené asi u Mézières nebo na Sambře.

Terén. Bojiště.

Německé ofensivní plány proti Francii byly sdělány se zřetelem na velkou opevněnou hradbu, která se opírá svými konci o velké pevnosti Belfort a Verdun. (Viz připojený náčrt.) Tato hradba

není souvislou čínskou zdí, nýbrž tvoří obrannou frontu, která má místy průchody neopevněné tvrzemi a přístupné polním armádám.

Cbr. 4.

Dva mocné štíty vyznačují tuto hradbu:
na severu Verdun—Toul, jejichž tvrze ovládají přirozené
srázy Měsy: Hauts de Meuse;

na jihu Epinal—Belfort, které tvoří rámec výšinám na levém břehu Moselly.

Mezi belgickými hranicemi a Verdunem otvírá se dosti úzký průsek, průsek Sedanský, jenž nemá stálých opevnění.

Mezi Toullem a Epinalem je druhá mezera, zvaná „Charmes“, která jest zahrazena přirozeným příkopem, řečištěm Moselly.

Chtěje na frontě francouzské vykonati polní tažení rychlé, nemohl se Schlieffen zbaviti vlivu, jímž působí mohutný systém francouzských pevností — stejně přirozený, jako umělý. Podél něho neměl čelný útok v úseku Verdun—Belfort naděje na rychlý konec přes všechnu převahu hrubého dělostřelectva německé armády.

Bylo by snad bývalo lze obejít tuto frontu na severu, avšak omezené síly, které jediné mohl Schlieffen rozvinouti s této strany, nebyly nikterak takové, aby stačily na široký, obchvatný pohyb, o jakém Schlieffen snil.

Bylo tudíž třeba rozšířiti prostor obchvatu na sever. Bylo třeba — jak napsal von Kuhl... „rozhodnouti se pro průchod Belgií.“

Cynické doznání! Což nebylo mezinárodního dokumentu, ježž Německo podepsalo, a jenž zaručoval Belgii její neutralitu? Papírový cár! Překážka pouze morální, nemající ceny v očích německých strategů, jímž „účel světí prostředky“.

Neutralita Belgie se tedy prostě zruší.

Ba pomýšlí se i na to, koupiti její neutralitu; bude to Francie, která zaplatí kupní cenu!) Intervence Anglie — ostatně nejistá — nepojímala se vážně.

Německá obchvatná masa bude mít tudíž cestu volnou. Opírajíc se levým křídlem o Mety (později o sevřený Verdun), projde Lucemburskem a Belgií jedním rozsáhlým obchvatným pohybem, postupujíc pravým křídlem přes Lutych a Brusel k pramenům Oisy, klasickou cestou na Paříž.

Jsouce očekávány Francouzi mezi Belfortem a Mézières, vyrazí německé hlavní síly jako smršť na frontě Verdun—Lille. Žádný francouzský protimanévr neodolá této lavině. Vždy víc a více zleva napravo budou armády francouzské obraceny na ústup, povaleny jedna na druhou (aufgerollt!), vrženy na jihovýchod a sraženy na švýcarské hranice.

Rozdělení sil.

Schlieffen volí řešení odvážné. Maje dvě bojiště — východní a západní — obětuje úplně první, které v tu chvíli má pouze vedlejší význam. Ponechává ve východním Prusku sbory zeměbrance a domobranecké a používá všech sborů řadových i záložních na frontě francouzské. Na bojišti francouzsko-belgickém rozeznává dvě operační pásma, rozdělená čarou Verdun—Mety—Thionville—Trevir. Jižně od této linie je pásmo pasivní: do něho vloží pouze omezené bojové síly. Severně je pásmo pohybů: do tohoto vloží síly značné; v pásmu jižním ústí totiž veškeré útočné cesty ke francouzské opevněné hradbě, o níž jsme se zmínili shora.

*) V z odhalení generála Duponta, uveřejněná v článcích o vrchním velitelství německém v „Revue Militaire Française“ roč. 1921. a vydané V.U.V. ve zvláštní publikaci v překladu kap. Kotíka.

V tomto jižním pásmu mohou také německé pevnosti (Mety, Štrasburk a tvrze rýnské) poskytnouti německým armádám nejlepší opěr — tam tedy může býti obrana úspěšná.

Severní pásmo však jest volné, poněvadž — jak se zdá — pevnosti belgické (Lutych a Namur) nebudou míti významu, a poněvadž Maubeuge jest pevností pouze druhého řádu, kterou bude lze snadno sevřítí.

Schlieffen rozděluje síly, jež má (40 sborů řadových nebo záložních),*) ve dvě skupiny:

severní pásmo pohybové:

s počátku: $35\frac{1}{2}$ sboru.

Později po připraveném přesunu ještě dvou sborů z pásma jižního: $37\frac{1}{2}$ sboru.

jižní pásmo pasivní:

$4\frac{1}{2}$ sboru

(kromě posádek pevnostních.)

Po přesunu dvou sborů do pásma severního: $2\frac{1}{2}$ sboru.

Tato čísla — srovnána — mluví. Téměř všech německých sil používá se k pohybu. Avšak kromě toho ještě z těchto 37 sborů jest 18 sborů umístěno na pravém křídle,**) kde má 7 záložních sborů, umístěných ve druhé čáře, následovati 11 sborů řadových, tvořících první čáru. Schlieffen nezapomíná, že armáda na dlouhém postupu se vždy zeslabuje; jest třeba sevřítí pevnosti, krýtí bok, vykonati různé pohyby. Proto právě vytváří si pravé křídlo na nejvyšší mohutně.

Uvidíme, že Moltke se v tom značně od něho liší.

Ale — namítne se — není šílenou nerozvážlivostí, ponechati všeobecný bočný voj mezi Metami a Rýnem zmenšený na $4\frac{1}{2}$ sboru (později na $2\frac{1}{2}$ sboru) sobě samému?

Schlieffen není toho názoru. Spoléhá, ne bez důvodu, na mocnou odolnost, které dodává vojskům moderní výzbroj. Doufá v německý pevnostní systém, jemuž věnoval v míru veškeru péči. Jest mimo to hotov obětovati v Alsasku a Lotrinsku území, pokud to jen neohrožuje levého boku jeho pohybové masy. Čeho ostatně žádá vůbec od svých sborů, určených k obraně mezi Metami a Rýnem? Aby vydržely aspoň 14 dní, dokud se nezapočne činnost jeho hlavních sil.

Schlieffenovo rozčlenění charakterisuje tedy jednoduše a brutalně mohutností:

na pravo bude útočiti ohromná masa;

na levo takřka na kostru ztenčená armáda obranná

vyhne se, jak bude moci, nepřátelskému úderu;

celek — schema Leuthenu!

„Prostředků potřebných pro mocný útok bočný lze získati pouze tím, že se zeslabí co nejvíce síly, jichž se má použití proti nepřátelské frontě.“

* * *

Co se stane ze Schlieffenova plánu v rukou Moltkeových?

*) Mluvíme zde pouze o sborech řadových a záložních, nepočítaje v to zeměbrany, domobrany a jezdeckva.

**) Pravým křídlem rozumíme frontu armád, která při postupu se rovná frontě Brusel — Namur.

Moltke, svrchovaně opatrný, nemůže se rozhodnouti k obětem na území, k nimž se uvolil Schlieffen ve východním Prusku a v Alsasku. Na úkor své pohybové masy zvětší postupně na levém křídle síly, určené k upoutání nepřítele a přikáže celou zvláštní armádu k obraně východního Pruska.

Dospěje konečně k následujícímu všeobecnému rozdělení sil, které kontrastuje zvláštním způsobem s rozčleněním předchůdcovým.

	Západní fronta:		Východní fronta:
	manévrová masa	všeobecný bočný voj:	
Plán Schlieffenův	37 $\frac{1}{2}$ sboru	2 $\frac{1}{2}$ sboru	nic*)
Plán Moltkeův	27 $\frac{1}{2}$ sboru	8 $\frac{1}{2}$ sboru	4 $\frac{1}{2}$ sboru

Jak lze pozorovati, pohybová masa jest značně zmenšena ve prospěch vedlejších bojišť v Lotrinsku, Alsasku a východním Prusku.

Poznáme důsledky této změny.

Provedení.

Byl to plán Moltkeův, jenž byl proveden r. 1914. Sledujme ve velkých rysech, jak byl vykonán.

Počátečný strategický nástup byl tento (viz náčrt):

	Armáda	Velitel	Složení (pouze armádní sbory).	Kontrační prostor
Manévrovací massa	I. armáda	gen. von Kluck	7	krajina severov. od Cách
	II. armáda	gen. von Bülow	6	krajina „Eupen — Malmédy“
	III. armáda	gen. von Hausen	4	krajina „Malmédy — St. Vith“
	IV. armáda	princ Würtensberský	5	krajina severov. od vévodství Lucemburského
	V. armáda	korunní princ	5 $\frac{1}{2}$	jihovýchodní část vévodství Lucemburského
Všeobecný bočný voj	VI. armáda	princ Ruprecht Bavorský	5	mezi Metami a Strasburkem
	VII. armáda	gen. von Heeringen	3 $\frac{1}{2}$	Strasburk a Horní Rýn

*) Měněny jsou stále pouze sbory řadové a záložní.

Pohybová masa koná všeobecnou ofensivní úlohu, kterou jí určil Schlieffen.

Úloha sil určených upoutati nepřítele jest však znatelně pozměněna. Jsou příliš silné pro úlohu ryze pasivní, kterou jim určil Schlieffen, a bude jim po případě uložena ofensiva.

Před velkou francouzskou ofensivou obětuje s počátku terén v horním Alsasku a v průseku mezi Metami a Štrasburkem, pastí to, do níž se pokusí nepřítele vtáhnouti. V téže době začnou VI. a VII. německá armáda, kombinující svůj postup, protiofensivu, útočice zároveň čelně i bočně z prostoru mezi Metami a Štrasburkem.

Zdaří-li se tato operace, bude pokračováno v postupu kupředu, k průseku de Charmes.

Dospěje se tudíž, jak pravil sám von Kuhl,* — k myšlence dvojího obchvatu zprava i zleva, k obklíčení.

Je to forma Cannae, která nastupuje místo formy Leuthenu, a my víme, jak Schlieffen smýšlel o „dvojím obchvatu“, jež by chtěl vykonati kdokoliv, nemaje k tomu početné převahy.

Pohyb kupředu měl se počíti dne 13. srpna, a však pouze u armádní pravé křídle (I. a II.), kterým bylo na vnějším křídle překonati největší vzdálenost. Na samém počátku uzavíral jim cestu Lutych. Aby se vše nezpозdilo, bylo třeba otevřítí předběžnou operací tuto bránu k Mósé.

Tím byl odůvodněn výpad na Lutych vykonaný úspěšně v době od 4. srpna.

Dne 13. srpna — dříve než dovezeny byly jejich pomocné oddíly — hnou se I. a II. armáda, 14. srpna dostihnou Mósou severně a jižně od Lutychu a pokračují pak po levém břehu Mósou ve svém obchvatném pohybu směrem ku frontě Brusel-Namur. Pohyb se vyvíjí, jak bylo určeno („planmäßig“), bez vážných překážek — pouhá srážka s Belgičany, srážky s francouzským jezdectvem. Aby chránily pravý bok, mají dva armádní sbory pozorovati belgickou armádu, která ustupuje k Antverpám. První oslabení německé pravice!

Ve dnech od 16. do 18. srpna hnou se postupně ostatní armády manévrovací masy (III., IV. V.), zatím co pravé křídlo získalo půdy. Dne 20. srpna jsou čelí proudů III. armády vzdálena 15 km od pravého břehu Mósou čelem k Dinantu.

Levé křídlo německé fronty (VI. a VII. armáda) ustupuje ve dnech od 14. do 20. srpna, jak připraveno v plánu, o čemž byla již zmínka.

Až do 20. srpna nic tudíž nezkřížilo údajů pochodové tabulky, jak byla sestavena.

Než, počínaje 20. srpna, vstupuje útočník do pásma, v němž je možná nepřátelská činnost. Udeřila hodina odpovědnosti německého vrchního velitelství.

Jak si představuje německý hlavní stan toho dne situaci francouzské levice, svého hlavního cíle?

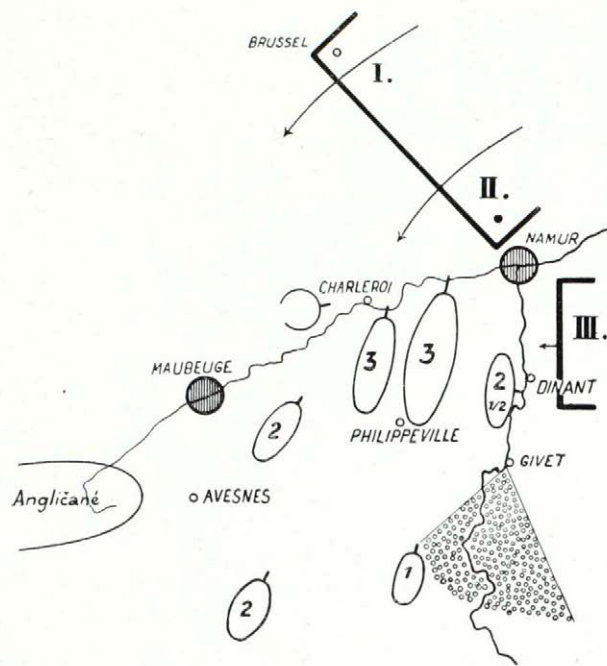
Zpráva ze dne 20. srpna, vydaná vrchním velitelstvím a rozeslaná armádám, podává nám o tom vysvětlení:

*) Der deutsche Generalstab in Vorbereitung und Durchführung des Weltkrieges, Berlin 1920.

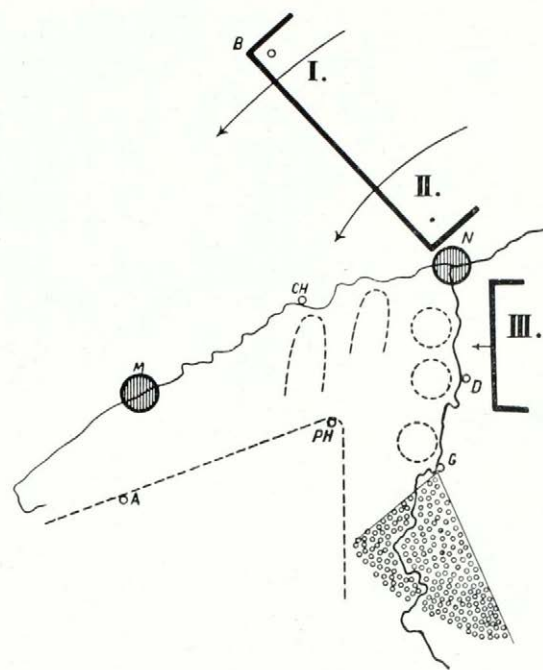
20. SRPNA.
SITUACE SKUTEČNÁ.

SITUACE PŘEDPOKLÁDANÁ.

[ČÍSLO UDAVÁJÍ POČET DIVISÍ]

Situace skutečná. (Číslice udávají počet divisi.)

Situace domnělá.

Dne 20. srpna.

„Na Mose mezi Namurem a Givetem jsou pravděpodobně asi tři francouzské armádní sbory. Jižně od řeky Sambry, mezi Namurem a Maubeugem, postupuje nepřítel k severu. Jeden nebo dva armádní sbory přiblíží se pravděpodobně Sambře, mezi Namurem a Charleroi.

Jižně odtud...

„3 armádní sbory a několik záložních divisi nedosáhly, jak se zdá, do 20. srpna čáry Philippeville-Avesnes.

Srovnáním obou dolejších náčrtů, z nichž jeden naznačuje skutečnou situaci armád francouzské a anglické a druhý situaci domnělou podle hořejších zpráv, lze se přesvědčiti, že kromě některých omylů o počtu, snadno vysvětlitelných, odhad německého vrchního velitelství o situaci francouzských sil byl zhruba správný. Nelze pochybovati; francouzská levice, zdá se, soustřeďuje se mezi Sambrou a Mósou jsouc chráněna překážkami, které tvoří obě řeky a pevností Namur a Maubeuge.

Francouzská levice se tudíž rýsuje ve formě výběžku, jehož špička jest u Namuru.

A I., II. a III. armáda německá jsou v té době umístěny jako na zavolanou, aby obklíčily tento výběžek. Německý plán ostatně nařizuje právě tento manévř, jenž může mít značný úspěch. Ujme se nyní německý hlavní stan sám řízení pohybů a zařídí sám počátečnou činnost těchto tří armád pravého křídla? — Nikoli! Má důvod! Von Moltke zůstal... v Koblenci — velmi daleko od jeviště operací. Zřídí aspoň na místě samém jedno ústřední velitelství, velitelství skupiny armád, které uspořádá činnost těchto tří armád?

Ani to ne!

Generál von Bülow (II. armáda) velí sice také I. armádě (von Kluck), avšak III. armáda (von Hausen) se vymyká jeho vlivu.

Německé vrchní velitelství v této situaci zasahuje konečně chudou kombinací, kterou nám odhaluje telegrafický rozkaz ze dne 20. srpna:

„Velitelé II. a III. armády — dorozumějí se, jak kombinovati proti nepříteli, jenž je západně od Namuru, útok II. armády s útokem III. armády mezi Namurem a Givetem.“

A to jest vše!

Tak operace, na niž může záviseti osud celého tažení, jest ponechána úplně podnikavosti armádních velitelů. A poněvadž tito velitelé, přes požadavek vyslovený vrchním velitelstvím, „se nedorozumějí“ — podnik selže.

„Nedorozumějí se“, nebo aspoň „dorozumějí se“ nedostatečně, což jest asi totéž.*)

Posudme sami!

Dne 21. srpna von Bülow, jenž je se svou armádou na ramenu kleští a může tedy operaci započítati, oznamuje von Hausenovi, že odkládá počátek útoku až do dne, kdy bude s to, aby začal všemi spojenými silami: spojenou I. i II. armádou.

*) Studie generála Duponta „Vrchní velitelství německé v „Revue Militaire Française“. 1921, český překlad vydán V. Č. V.

Dne 22. srpna, přidržuje se této myšlenky, kterou lze velmi dobře ospravedlniti, oznamuje von Hausenovi, že se všeobecný útok započne dne 23. srpna.

Jsouc takto dokonale orientována — aspoň podle svého domnění — započne III. armáda toho dne svůj útok mezi Namurem a Givetem. Než — v tom okamžiku — obdrží von Hausen rozkaz vrchního velitelství, aby odeslal veškeré své volné síly k podpoře IV. armády, která nalevo od něho bojuje těžký boj. Pochopí zajisté každý, že toto zasažení vrchního velitelství bylo neblahé.

Budiž tomu jakkoli, III. armáda útočí dne 23. srpna na frontu na Mose se silami omezenými, které jí zbývají, a teprve k večeru počínají některé její oddíly přecházeti přes řeku.

Jest příliš pozdě!

Ke svému velkému překvapení dovídá se von Hausen, že sbory Bülowovy jsou již od 21. srpna v plné bitvě jižně od Sambry.

Von Hausen o tom ničeho nevěděl! Bülow pravděpodobně rovněž ne, neboť by býval zpravil o tom svého levého souseda.

Historie nás nepochybně poučí, že bitvu u Charleroi započali z vlastní iniciativy velitelé některých sborů II. armády.

Výsledek se objevil ráno dne 24. srpna, když německé letectvo hlásilo ústup francouzské armády mezi Sambrou a Mósou směrem jižním.

Kleště se sevřely do prázdna. Obkličovací pobyb selhal.

*
.

Zdůraznili jsme operace německého pravého křídla proto, že hlavní zápas se vpravdě dál na jeho frontě.

Taktické úspěchy ostatních německých armád skutečně nemohly strategicky rozhodnouti.

IV. a V. armáda po dosti tuhých počátečních bojích vidí, jak armády francouzské, které stály proti nim, mizejí před nimi a připoují se ke všeobecnému ústupu.

Na krajní levici počaly VI. a VII. armáda od 20. srpna svou proti-ofensivu, avšak zarazily se před odporem francouzských armád na předmostí u Nancy a jižně odtud.

Není nezajímavé, že v téže době, kdy selhal první obkličovací pohyb, činí vrchní německé velitelství nové rozhodnutí, které bude velmi významné v příštím rozvoji operací. Dne 26. srpna zeslabilo znovu svoji pohybovou masu, odeslavši do východního Pruska, kde se situace zhoršila, dva armádní sbory, které bylo odňalo armádám pravého křídla (II. a III. armádě).

Až bude chtít Moltke opakovati na Marně pohyb, který se nepovedl na Sambře, pocítí živě následky tohoto nevhodného úbytku sil.

Německá pravice, slabá hned s počátku (aspoň podle názoru Schlieffenova) a zeslabená ještě více pochodem, nebude již s to, aby čelila francouzskému útoku. Narazí na ni protipohyb gen. Joffrea a to bude konec německého plánu a definitivní zničení všech nadějí, které obsahoval.

*
.

Nechť nyní promluví oprávnění kritikové, kteří studovali podrobně toto tak zajímavé období prvních operací světové války.

Uvedeme úplně nestranně thesi německou i francouzskou.

These německá:

Hindenburg (suum cuique!) — přičítá neúspěch německého plánu mimo jiné

„zeslabení základní myšlenky, která vyžadovala mocnějšího pravého křídla, než bylo ve skutečnosti a neúspěch křídla levého, vytvořeného . . . naopak příliš silně.“)

To jest řečeno jasně! Nelze povědět zřetelněji, že se tu dává přednost plánu Schlieffenovu. Právě křídlo zeslabené, levé křídlo zesílené — to jest vskutku, jak jsme viděli, dílem Moltkeovým.

Generál von Kuhl vyslovuje ve svém díle „Der deutsche Generalstab in Vorbereitung und Durchführung des Weltkrieges“ totéž mínění jako Hindenburg:

„Prohráli jsme válku“ — praví — „ne proto, že bychom byli použili metody Schlieffenovy, nýbrž právě proto, že jsme ji opustili.“

A dále:

„Náš postup napříč Belgií a Francií v srpnu a září 1914, zdá se, odpovídal představám, které si Francouzové vytvořili o našich operačních metodách: postup na široké frontě, se zřetelně vyznačeným úmyslem, obklíčiti francouzské levé křídlo. Bohužel — jak Francouzové rovněž právem předpokládali — zálohy byly příliš slabé. Zálohy našeho pravého křídla se rozplynuly v nivěč, když byly dva armádní sbory odeslány na východ, a když dvou jiných sborů bylo použito před Antverpami a před Maubeugem. Levé křídlo německých armád ztrnulo před frontou na Moselle proti Toulou. A tak jsme poskytli Francouzům příležitosti manévrovati.“

Manévrovati! Není v tom klíč k celé otázce?

Neboť nestačí nám slyšeti, třebas z doznání samých německých vůdců, že plán Moltkeův selhal proto, že se uchýlil od plánu, který se nám vyhláší za „geniální“, a jenž kromě toho nebyl potvrzen událostmi.

Chceme znáti pravou příčinu neúspěchu, který již byl v samém zárodku plánu z r. 1914.

Poněvadž nám ji nepoví žádný z německých strategů, obraťme se ke thesi francouzské.

Generál Douchy, francouzský generál, jenž přesně studoval a komentoval dílo von Kuhlovo, praví v podstatě: Plán Moltkeův selhal, poněvadž Francouzové se pohybovali.

A jestliže Francouzové se pohybovali, stalo se to proto, že Němci nedovedli nebo nemohli jim vzít volnost jednati.

*) Aus meinem Leben. Berlin, 1920.

V době od 13. do 20. srpna, zatím co postupují napříč Belgií pravé křídelní armády von Kluckova a von Bülowova, neděje se nic, aby byl protivník upoután na své frontě od Mézières k Belfortu. Až do 16. srpna zachovává německý střed klid. A bojuje-li se od 20. srpna v Ardenách a v Lotrinsku, bojuje se proto, že „výbojní“ Francouzové boje vyhledávají.

Třeba se diviti za těchto poměrů, že generál Joffre — volný ve svých pohybech — mohl přeskupiti síly na svém levém křídle, posunouti celou jednu armádu mezi Sambru a Mósu, spojití se s Angličany, improvizovati novou frontu od Monsu k Mézières?

„Podle svého plánu“ — praví generál Douchy — „Němci pohybovali se proti protivníkovi, aniž ho upoutali.“

Trapný poznatek i pro obdivovatele plánů Schlieffenova, na něž se hodí rovněž úplně!

Napřed nepřitele upoutati a potom teprve se pohybovati! Tato taktická i strategická pravda všech věků není podkladem — jest třeba to doznati — německých plánů.

„Festhalten und umfassen!“ hle, námět, o němž nechť uvažují němečtí vojenští autoři, kteří by úplně nestranně chtěli vypátrati slabosti plánu z r. 1914.

Major gen. štábu RUDOLF HANÁK:

Charakteristika moderní války.

(Přednáška z prvního informačního kursu pro vyšší důstojníky.)

Úvod.

Vím dobře, že jest všem jak z vlastní zkušenosti, tak z četné poválečné literatury známo, kterými zvláštnostmi se světová válka lišila od dřívějších válek. Nezbyvá mi tudíž nic jiného než seskupiti je v jakýsi soulad a podati takto povšechný, přehledný obraz, v němž vyniknou některé zajímavé problémy a jenž osvěží snad vlastní vzpomínky čtenářovy.

Thema jest velmi zajímavé a bylo by lze je rozprásti v obsáhlou knihu. Pro omezené místo musím však podati všechno zhuštěně, a prosím předem o prominutí, budou-li se jednotlivé kapitoly zdáti kusé.

Přednášku jsem rozdělil v tyto kapitoly:

- I. Rozsah bojišť a velikost zúčastněných armád.
- II. Úkol železnic a jiných dopravních prostředků.
- III. Trvání bitev.
- IV. Rozvoj válečné techniky.
- V. Ekonomie sil. Význam množství.
- VI. Důležitost ovládnutí moří.
- VII. Vliv propagandy.
- VIII. Nesnáze rozvoje u armád nedostatečně organisovaných v míru.
- IX. Závěr.